

Prof. Dr.
Turan YILDIRIM

Ar. Gör.
Hüseyin Melih ÇAKIR

İdare Hukuku - İdari Yargı

Ders Notları

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V

BİRİNCİ KİTAP İDARE HUKUKU

BİRİNCİ KISIM TÜRKİYE’NİN İDARE TEŞKİLATI

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL KURAMLAR VE ANAYASAL İLKELER

I. Kanuni İdare	1
II. Kamu Tüzel Kişiliği	2
III. İdarenin Bütünlüğü.....	3
A. Hiyerarşi.....	4
B. İdari Vesayet	5
IV. Merkezden Yönetim	7
V. Yerinden Yönetim	7
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	9

İKİNCİ BÖLÜM MERKEZDEN YÖNETİM TEŞKİLATI

I. Merkez Teşkilatı.....	13
A. Cumhurbaşkanı	13
1. Seçimi	13
2. Görev ve Yetkileri	14

3. Cumhurbaşkanının Sorumluluğu.....	14
a. Cezai Sorumluluk.....	14
b. Hukuki Sorumluluk.....	15
B. Bakanlar Kurulu.....	16
C. Başbakan ve Bakanlar.....	16
II. Merkezdeki Yardımcı Kuruluşlar.....	18
III. Taşra Teşkilatı.....	18
A. İl İdaresi.....	19
1. Vali.....	19
2. İl İdare Şube Başkanları.....	20
3. İl İdare Kurulu.....	20
B. İlçe İdaresi.....	20
1. Kaymakam.....	20
2. İlçe İdare Şube Başkanları.....	21
3. İlçe İdare Kurulu.....	21
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YERİNDEN YÖNETİM TEŞKİLATI

I. Yer Bakımından Yerinden Yönetim İdareleri.....	25
A. İl Özel İdaresi.....	25
B. Belediye.....	26
C. Büyükşehir Belediyesi.....	28
D. Köy İdaresi.....	29
II. Hizmet Bakımından Yerinden Yönetim İdareleri.....	30
A. Kamu Kurumları.....	30
B. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	30
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	33

**İKİNCİ KISIM
KAMU PERSONEL HUKUKU****BİRİNCİ BÖLÜM
KAMU GÖREVLİLERİ**

I. Kamu Görevlisi Kavramı.....	37
II. Devlet Memurları Kanununa Göre Kamu Görevlilerinin Türleri.....	39
A. Memurlar.....	39
B. Sözleşmeli Personel	39
C. Geçici Personel	40
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	41

**İKİNCİ BÖLÜM
DEVLET MEMURLUĞU**

I. Temel İlkeler	43
A. Sınıflandırma.....	43
B. Kariyer	43
C. Liyakat.....	44
II. Devlet Memurluğuna Giriş	44
A. Kamu Hizmetine Girme Hakkı.....	44
B. Devlet Memuru Olabilmek İçin Aranan Şartlar	45
1. Genel şartlar	45
2. Özel Şartlar.....	47
C. Aday Memurluk	47
D. İstisnai Memurluk	47
III. Devlet Memurlarının Ödev ve Sorumlulukları, Hakları ve Tabi Oldukları Yasaklar	48
A. Devlet Memurlarının Ödev ve Sorumlulukları	48
B. Devlet Memurlarının Hakları	48
C. Devlet Memurlarının Tabi Olduğu Yasaklar	49
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DİSİPLİN SORUŞTURMASI, CEZA
SORUŞTURMASI, GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA
VE DEVLET MEMURLUĞUNUN SONA ERMESİ

I. Disiplin Soruşturması.....	55
A. Genel Olarak Disiplin Suç ve Cezaları.....	55
B. Disiplin Cezası Türleri	55
C. Zamanaşımı.....	55
D. Savunma Hakkı	56
E. İtiraz	56
F. Yargı Yolu	56
II. Ceza Kovuşturması	56
A. 4483 Sayılı Kanunun Kapsamı.....	57
B. İtiraz.....	57
C. Hazırlık Soruşturması.....	58
III. Görevden Uzaklaştırma	58
IV. Devlet Memurluğunun Sona Ermesi.....	58
A. Devlet Memurluğuna Alınma Şartlarının Yokluğu veya Kaybedilmesi Nedeniyle Devlet Memurluğunun Sona Ermesi	59
B. Devlet Memurluğundan Çekilme.....	59
C. Devlet Memurluğundan Çıkarılmayı Gerektiren Disiplin Suçları	59
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>61</i>

ÜÇÜNCÜ KISIM
İDARİ İŞLEMLER

I. Hukuki İşlem Kavramı	65
II. İdari İşlemler.....	65
A. İdari İşlemlerin Nitelik ve Özellikleri	66
1. Tek Taraflılık	66
2. İcrailik.....	66
3. Hukuka Uygunluk Karinesinden Yararlanmak	66
4. Yazılılık.....	67

B. İdari İşlemlerin Türleri	67
1. İki Yanlı-Tek Yanlı İdari İşlemler	67
2. Etkili-Etkisiz İdari İşlemler	68
3. Genel-Birel İdari İşlemler	68
C. Düzenleyici İşlemler	69
1. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	69
2. Tüzük	69
3. Yönetmelik	69
4. Diğer Düzenleyici İşlemler	70
D. İdari İşlemlerin İptali ve Geri Alınması	70
1. Birel İşlemlerin Geri Alınması	70
2. Düzenleyici İşlemlerin Geri Alınması	71
III. İdari Sözleşmeler	71
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	72

DÖRDÜNCÜ KISIM KAMU HİZMETİ

I. Kamu Hizmeti Kavramı	75
II. Kamu Hizmetlerinin Kurulması ve Kaldırılması	76
A. Kamu Hizmetlerinin Kurulması	76
B. Kamu Hizmetlerinin Kaldırılması	76
III. Virtüel Kamu Hizmeti	77
IV. Kamu Hizmetlerinin Türleri	77
A. Tekelli-Tekelsiz Kamu Hizmetleri	77
B. Yürütüldükleri Alana Göre Kamu Hizmetleri	78
C. Konusuna Göre Kamu Hizmetleri	78
V. Kamu Hizmetlerine İlişkin Temel İlkeler	79
A. Eşitlik	79
B. Tarafsızlık (Nesnellik/Yansızlık)	79
C. Süreklilik (Devamlılık/Düzenlilik)	79
D. Uyarılama (Değişebilirlik)	80
E. Meccanilik	80
VI. Kamu Hizmetlerinin Görülüş Usulleri	80

A. Kamu Hizmetlerinin Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Görülmesi(Emanet Usulü).....	80
B. Kamu Hizmetlerinin Özel Hukuk Tüzel Kişileri Tarafından Görülmesi	81
1. Müşterek Emanet.....	81
2. İltizam.....	81
3. Ruhsat (İzin).....	81
4. İmtiyaz.....	82
a. İmtiyaz Sahibinin Hakları ve Yükümlülükleri:	82
b. İdarenin Hak ve Yükümlülükleri:.....	83
c. İmtiyaz Sözleşmesinin Sona Ermesi:.....	83
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>85</i>

BEŞİNCİ KISIM KOLLUK FAALİYETLERİ

I. Kolluk Faaliyetinin Amacı Olarak Kamu Düzeni	89
A. Kamu Düzeninin Unsurları	89
B. Kamu Düzenini İçeriğindeki Genişleme	90
II. İdari Kolluk-Adli Kolluk Ayrımı	90
A. Ayrımın Konusu.....	90
B. Ayrımın Güçlükleri	91
C. Ayrımın Önemi	91
III. Genel İdari Kolluk-Özel İdari Kolluk	92
IV. Kolluk Görevlileri	92
A. Kolluk Makamları	92
B. Kolluk Personeli	93
V. Özel Hukuk Kişileri ve Kolluk Faaliyeti	94
A. Özel İdari Kolluk Alanında Faaliyette Bulunan Özel Hukuk Kişileri	94
B. Genel İdari Kolluk ve Güvenlik Hizmeti	94
VI. Kolluk İşlem ve Usulleri.....	94
A. Kolluk İşlemleri	94
B. Kolluk Usulleri	95
VII. Kolluk Tedbirlerinin Uygulanması	96

A. Re'sen İcra ve Zor Kullanma Yetkisi.....	96
B. Kolluk Tedbirlerine Uyulmamasının Yaptırımları	96
VIII. Kolluk Yetkisinin Sınırları	97
IX. Kolluk Yetkilerinin Genişlemesi	98
DEĞERLENDİRME SORULARI	99

ALTINCI KISIM İDARİ USULLER

BİRİNCİ BÖLÜM İHALE: KAMU İHALE KANUNUNA GÖRE İHALE USULÜ

I. İhale Kavramı.....	107
II. Kamu İhale Kanunu'na Göre Temel İlkeler.....	108
III. Kamu İhale Kanunu'nda Düzenlenen İhale Usulleri.....	108
IV. İhale İşlemlerine Karşı Başvuru Yolları.....	109

İKİNCİ BÖLÜM KAMULAŞTIRMA

I. Kamulaştırma Kavramı	111
II. Kamulaştırma Usulünün Aşamaları	111
A. Kamulaştırma Öncesi İşlemler	111
1. Kamulaştırma İçin Yeterli Ödeneğin Temin Edilmesi	111
2. Kamu Yararı Kararı	111
3. Kamulaştırılacak Taşınmazın Tespiti ve İdari Şerh.....	111
B. Kamulaştırma Aşaması	112
1. Satın Alma Usulü	112
2. Kamulaştırma Bedelinin Mahkemece Tespiti ve Taşınmaz Malın İdare Adına Tescili	113
3. Trampa Yolu İle Kamulaştırma	113

C. Dava Hakkı	113
D. Bir İdareye Ait Taşınmaz Malın Diğer İdareye Devri	114
E. Kamulaştırmadan Vazgeçme ve Geri Alma	114
1. İdarenin Tek Tarafı Vazgeçmesi	114
2. Tarafların Anlaşmasıyla Vazgeçme ve Devir	114
3. Mal Sahibinin Geri Alma Hakkı	115

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ

<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	119
-------------------------------------	-----

**İKİNCİ KİTAP
İDARİ YARGI****BİRİNCİ KISIM
YARGI DÜZENLERİ VE İDARİ YARGININ GÖREV
ALANI**

I. Yargı Düzenleri.....	125
A. Anayasa Yargısı - Anayasa Mahkemesi	125
B. Adli Yargı – Yargıtay	127
C. İdari Yargı – Danıştay	128
D. Askeri Yargı - Askeri Yargıtay	129
E. Askeri İdari Yargı-Askeri Yüksek İdare Mahkemesi	129
F. Sayıştay	130
G. Uyuşmazlık Mahkemesi	130
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>132</i>
II. İdari Yargının Gelişimi	134
III. İdari Yargının Görev Alanı	136
A. İdari Yargının Görev Alanının Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler.....	136
B. Yasal Düzenlemeler.....	137
C. İdare İşlevi.....	140
1. Yasama işlevi	140
2. Yargı İşlevi	143
3. Yürütme İşlevi	145
D. İdarenin Haksız Fiilleri (Fiili Yol).....	147
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>149</i>
IV. İdari Yargı Yetkisinin Sınırı	151
A. Yargı Denetimi Dışında Bırakılan İşlemler.....	151
1. Cumhurbaşkanının Tek Başına Yapacağı İşlemler	151
2. Yüksek Askeri Şura'nın Denetim Dışı Kararları	153

3. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararları.....	154
B. İdari Yargının Görev Alanı Dışında Bırakılan Uyuşmazlıklar	155
1. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Tarafından Görülen Davalar	156
2. Tahkim Yoluyla Çözömlenen Uyuşmazlıklar	157
3. Adli Yargıda Çözömlenen Uyuşmazlıklar	158
4. İdarenin Takdir Yetkisini Kaldıracak Biçimde Yargı Kararı Verilememesi	158
a. İdarenin Takdir Yetkisi	159
b. Takdir Yetkisinin Denetlenmesi	160
5. Yerindelik Denetimi Yasağı.....	161
6. İdarenin Yargı Kararıyla İşlem Yapmaya Zorlanamaması	164
7. İdari İşlem veya Eylem Niteliğinde Yargı Kararı Verilememesi.....	166
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>167</i>
V. İdari Yargı Teşkilatı.....	169
A. Danıştay	169
1. Kuruluş ve Üyeler	169
2. Daire ve Kurullar.....	170
a. Daireler.....	170
b. Danıştay Genel Kurulu.....	172
c. İdari İşler Kurulu	172
d. İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları	173
e. İçtihatları Birleştirme Kurulu	173
f. Başkanlık Kurulu	175
B. Bölge İdare Mahkemeleri	175
C. İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri	176
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>179</i>

İKİNCİ KISIM

İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI VE İDARİ İŞLEMLERDEKİ HUKUKA AYKIRILIKLAR

I. Yetki	183
A. Yetki Unsurundaki Sakatlıklar	184

B. Yetki Devri-İmza Yetkisinin Devri-Yetkide Paralellik.....	184
C. Vekalet-Tedvir	185
II. Şekil	185
III. Sebep.....	187
IV. Konu.....	187
V. Maksat.....	188
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>189</i>

ÜÇÜNCÜ KISIM İDARENİN SORUMLULUĞU

I. Kusur Sorumluluğu	193
II. Kusursuz sorumluluk	193
A. Tehlike (Risk)	193
B. Kamu Külfetleri Karşısında Eşitlik.....	194
C. Sosyal Risk.....	194
III. İdarenin Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Durumlar	194
A. Tazmini Gereken Zarar Bulunmaması	194
B. Mücbir Sebepler	195
C. Zarar Görenin veya Üçüncü Kişilerin Eylemi	195
D. Kamu Görevlilerinin Görevden Ayrılabilen Kişisel Kusurları	195
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI .....</i>	<i>196</i>

DÖRDÜNCÜ KISIM İDARİ DAVA TÜRLERİ

I. İptal Davası	199
A. İptal Davasının Özellikleri.....	199
B. Dava Konusu İşlem.....	201
C. Davacı	201
D. Davalı İdare	202
E. Dava Açma Süresi	202
F. İdari Başvuru	204

1. İşlemlere Karşı İdari Başvuru	204
2. Özel Düzenlemeler	205
3. İşlem Yapılması İçin Başvurma	206
G. Görevli ve Yetkili Mahkeme	207
1. Görev ve Yetkiye İlişkin Hükümler	207
2. Danıştay'da görülen davalar	208
3. Yetki kuralları	208
4. İdari Yargıda Görev ve Yetki Uyuşmazlığı	209
H. Bağlantılı Davalar	210
I. Yürütmenin Durdurulması	212
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	215
II. Tam Yargı Davaları	219
A. Tanım ve Kapsam	219
B. Dava Ehliyeti	220
C. Davalı İdare	220
D. Dava Süresi	221
1. İşlemlerden Kaynaklanan Tam Yargı Davaları	221
2. İdari Eylemlerden Kaynaklanan Tam Yargı Davaları	224
E. Görevli ve Yetkili Mahkeme	226
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	228

BEŞİNCİ KISIM DAVALARIN İNCELENMESİ

I. Dava Dilekçesi	231
A. Dilekçelerde Yer Alacak Hususlar ve Verileceği Merciler	231
B. Birden Fazla İşleme Karşı Tek Dilekçeyle Dava Açılması	232
C. Birden Fazla Kişinin Ortak Dilekçeyle Dava Açması	232
D. Dilekçelerin Mahkeme Tarafından Alınması Usulü	233
E. Dilekçeler Üzerinde İlk İnceleme	234
1. Görev ve Yetki	235
2. İdari Merci Tecavüzü	235
3. Ehliyet	235

4.	İdari Davaya Konu Olacak Kesin Ve Yürütülmesi Gereken Bir İşlem Olup Olmadığı	236
5.	Süre Aşımı	236
6.	Husumet.....	236
7.	Dilekçede Eksiklik Olup Olmadığı	236
8.	Tek Dilekçeyle Birden Fazla İşleme Karşı Dava Açılıp Açılmayacağı – Birden Fazla Kişinin Ortak Dilekçeyle Dava Açıp Açamayacağı	237
9.	Dilekçelerin Karşı Tarafa Tebliği	237
II.	Duruşma	238
III.	Dosyaların İncelenmesi	240
A.	Resen Araştırma İlkesi	240
B.	Taraflardan Bilgi ve Belge İstenmesi	241
IV.	Tarafların Kişilik Veya Niteliğinde Değişiklik Olması	242
V.	Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Vergi Usul Kanununun Uygulanacağı Haller	242
VI.	Davaların Sonuçlandırılması	243
	<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	246

ALTINCI KISIM

KARARLARA KARŞI BAŞVURMA YOLLARI

I.	Açıklama ve Yanlışlıkların Düzeltilmesi	251
A.	Açıklama	251
B.	Yanlışlıkların düzeltilmesi.....	251
II.	Mahkeme Kararlarının Üst Mahkemede Denetimi	252
A.	İtiraz	253
B.	Temyiz.....	254
C.	Yargılamanın Yenilenmesi	257
D.	Kararın Düzeltilmesi	259
	<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	261

YEDİNCİ KISIM
KARARLARIN UYGULANMASI

I. Yasal düzenleme	265
II. İptal Kararlarının Uygulanması	266
III. Tazminat Kararlarının Uygulanması	269
IV. Mahkeme Kararını Uygulama Süresi	271
V. Yargı Kararlarının Uygulanmaması İhtimali	271
VI. Çözümler ve öneriler	272
<i>DEĞERLENDİRME SORULARI</i>	<i>276</i>